

בס"ד. שיחת ש"פ תצא, י"א אלול, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. בין הראשי־תיבות שנאמרו על חודש אלול¹ ישנו גם הר"ת ד"איש² לרעהו ומתנות לאביונים³, שזהו ענין הצדקה, וקאי גם על כללות המצוות, כידוע ש"צדקה" נקראת בשם מצוה סתם⁴, וכללות המצוות נקראים בשם צדקה⁵.

והענין בזה:

חודש אלול הוא הזמן שבו צריך לעשות חשבון בנוגע לעבודת כל השנה כולה, ולכן בחודש אלול מרבים בתפלה ותחנונים וסליחות כו' [וכמובא בלקו"ת⁶ ש"אומרים סליחות .. מר"ח אלול ואילך" — אע"פ שאמירת הסליחות בפועל לפי מנהגנו היא בימים הסמוכים לר"ה⁷], ובפרט ע"פ המבואר בלקו"ת⁸ ענינו של חודש אלול "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו כו', והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

והר"ת ד"איש לרעהו ומתנות לאביונים" קשור עם החשבון הפרטי על העבודה בקו המצוות, שכללותם הו"ע הצדקה.

ב. ובפרטיות יותר:

ב"איש לרעהו ומתנות לאביונים" ישנם ב' קצוות: (א) "רעהו" — בשוה לו בתורה ומצוות⁹, שזוהי דרגא נעלית, (ב) "אביונים" — שבעניות גופא הרי זו דרגא הכי תחתונה, כפירוש רש"י¹⁰ ש"אביון" הוא "התאב לכז דבר", היינו, ש"כל דבר", איזה שיהי', הרי הוא "תאב" אליו, כיון שמצד עצמו אין לו מאומה.

וזהו ש"אלול" ר"ת "איש לרעהו ומתנות לאביונים" — שבחודש

(1) ראה תו"מ ח"כ ס"ע 250. חל"ד ע' 275. וש"נ.

(2) אסתר ט, כב.

(3) ס' ערוגת הבשם, א"ר (או"ח ר"ס תקפא) בשם ס' אמרכל.

(4) תניא פל"ז (מח, ב).

(5) תו"א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו"ת שה"ש

מד, ג. ובכ"מ.

(6) ראה ברכ"י או"ח סתקפ"א סק"ו (הובא באלף למטה במטה אפרים שם סקט"ו).

(7) עקב יד, א.

(8) ראה גם אג"ק חכ"ו ע' תעב בהערה.

(9) פ' ראה לב, סע"א ואילך.

(10) ראה רמב"ם הל' אבל רפי"ד. תניא

פל"ב.

(11) פרשתנו כד, יד. ועוד.

אלול נמשכת נתינת-כח הן לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"רעהו", והן לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"אביונים".

וכאמור לעיל שבחודש אלול נמצא המלך בשדה ו"מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" — "כולם" דייקא, גם מי שהוא בדרגת "אביון", אם רק יש אצלו הרצון להתקשר אל המלך.

והרי רצון זה ישנו אצל כאו"א מישראל, והיינו לפי ש"נפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש", כמבואר בתניא¹², וכמבואר לפני¹³, ש"לכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות. . . שהן שתי נפשות", והיינו, שגם אלו שאינם שייכים לדרגא של "נשמות", אלא רק לדרגא של "נפשות"¹⁴, הנה גם אצלם "נפש השנית". . . היא חלק אלקה ממעל (כלשון הכתוב¹⁵, ורבינו הזקן מוסיף) ממש", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶ שבתבת "ממש" יש ב' פירושים: (א) כפשוטו — שה"חלק" הוא אלקות ממש, (ב) מלשון ממשות ומישוש, והיינו, שענין זה (שהנפש השנית היא חלק אלקה ממעל) נמשך בגוף האדם למטה, בגשמיות ובחומריות כו'.

ג. ויתירה מזה — שעיקר ההמשכה דחודש אלול היא לאלו שהם בדרגת "אביונים":

בהלכות מגילה¹⁷ פוסק הרמב"ם ש"מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו כו'".

ולהעיר, שהרמב"ם לא כותב דין זה בהלכות צדקה¹⁸ — שאז לא הי' זה חידוש גדול כ"כ, אלא דוקא בהלכות פורים, והיינו, שהחיוב להרבות במתנות לאביונים הוא לא רק מצד ענין הצדקה, אלא גם מצד ענינו של פורים, דכשם ששמחת פורים היא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, כך גם הענין דמתנות לאביונים צ"ל באופן של ריבוי — "להרבות" — למעלה ממדידה והגבלה.

וכשם שבפורים נמשך הענין דהעדר המדידה והגבלה בנוגע ל"מתנות לאביונים" יותר מאשר בנוגע ל"משלוח מנות איש לרעהו" — כן הוא גם בנוגע להמשכה דחודש אלול¹⁹.

16) ראה שם ע' לד ואילך. וש"נ.

17) פ"ב הי"ז.

18) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 167. וש"נ.

19) חסר קצת (המור"ל).

12) רפ"ב.

13) ספ"א.

14) ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות"

לתניא שם (ע' כח ואילך). וש"נ.

15) איוב לא, ב.

ד. ויש להוסיף בנוגע להתייחסות לב' הקצוות ד"רעהו" ו"אביונים" — שמצינו זאת גם בפרשת השבוע, פרשת תצא, שקורין לעולם בחודש אלול:

התחלת הפרשה היא: "כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך גוי" — שזוהי דרגא נעלית ביותר,

החל מעצם היציאה למלחמה — שזהו ענין של מסירת־נפש, וכמ"ש הרמב"ם²⁰ ש"ישים נפשו בכפו .. ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו כו" — ע"ד המס"נ דק"ש, כמבואר בתניא²¹ שצריך "להפקיר הכל בשביל אהבת ה'", כולל גם "לבבך, הן האשה וילדי", שלבבו של אדם קשורה בהן בטבעו, כמשארז"ל²² ע"פ²³ הוא אמר ויהי, זו אשה, הוא צוה ויעמוד, אלו בנים"; ועאכו"כ בעת היציאה למלחמה שזהו"ע של מס"נ בפועל, שהרי היציאה למלחמה היא על מנת להרוג או להיפך ח"ו (כפי שמצינו במלחמה הכללית של יעקב עם עשו²⁴),

ועוד זאת, שמצד דרגתו הנעלית, נעשית המלחמה גופא באופן שכאשר רק "תצא למלחמה", הנה תיכף ומיד "ונתנו ה' אלקיך בידך",

ולא רק באופן של נתינת מתנה מלמעלה, אלא יש בזה גם המעלה של עבודה ויגיעה בכח עצמו — שזהו הדיוק "ונתנו גוי בידך", שהתורה מחשיבה זאת כמו ענין שנעשה ע"י ידיו, שזה מורה על ענין היגיעה, כלשון הכתוב²⁵ "יגיע כפיך", והיינו, שכיון שהי' אצלו ענין של מעשה זוטא — "כי תצא למלחמה", הרי זה נחשב לענין שנעשה ע"י עבודתו ויגיעתו.

ולאידך גיסא, ישנו גם הקצה התחתון — כמ"ש בהמשך הכתוב²⁶ "ולקחת לך לאשה", ומפרש רש"י: "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה, ישאנה באיסור", שזוהי מדריגה תחתונה ביותר, לא רק למטה ממדריגת הבינוני, שכאשר עולה במוחו הרהור רע, "דוחהו בשתי ידיים ומסיח דעתו מיד .. ואינו מקבלו ברצון .. וכ"ש להעלותו על הדעת לעשותו ח"ו כו"²⁷, ואילו כאן, הנה לא זו בלבד שמהרהר בדבר, אלא יתירה מזה, "שאם אין הקב"ה מתירה, ישאנה באיסור".

(20) הלי' מלכים ספ"ז. ויצר" — "ויירא, שמא יהרג, ויצר לו, אם
(21) פמ"ט (סט, ב). יהרוג הוא את אחריים".
(22) שבת קנב, א. (25) תהלים קכח, ב.
(23) תהלים לג, ט. (26) פרשתנו שם, יא.
(24) ראה פרש"י וישלח לב, ה ("ויירא" (27) תניא ספי"ב.

ואעפ"כ, "דברה תורה .. כנגד יצר הרע", היינו, שגם במדריגה תחתונה כזו פועלת התורה, ועד שישנם כמה מצוות הקשורות בענין זה.

ה. ועוד ענין בנוגע לב' הקצוות הנ"ל:

גם מי שנמצא במעמד ומצב היותר נעלה ד"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך גו'", שיש אצלו ענין המס"נ כו', הנה גם הוא צריך להזהר ממעמד ומצב ש"לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע כו'".

ולאידך גיסא, גם מי שנמצא במעמד ומצב היותר ירוד ש"לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע כו'", יש בכחו וביכולתו לצאת למלחמה באופן ש"נתנו ה' אלקיך בידך גו'", ועד שע"י התשובה ה"ה מהפך את הענינים הבלתי-רצויים כו'.

[ועפ"ז יש לבאר מאמר תמוה בגמרא²⁸: "ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו" — דלכאורה אינו מובן: הרי "כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו"²⁹, כך, שהם מנותקים כו', ועומדים בדרגא נעלית, וא"כ, איך יתכן שיהיו אצלם "בני יפת תואר", שע"פ תורה³⁰ הו"ע בלתי-רצוי, ובא ממנו קלקול?! אך הענין הוא — שזהו מצד הענין דאתהפכא שנעשה ע"י התשובה כו'].]

ו. וההוראה מזה:

אל יאמר אדם נואש, בראותו שכבר עבר שבת מברכים חודש אלול, ר"ח אלול, וכמה ימים בחודש אלול, וישנו כבר הענין דתקיעת שופר, אשר, ע"פ הכרזת הרמב"ם³¹ הרי זה קשור עם התעוררות תשובה: "עורו ישנים משנתכם וכו'", ואעפ"כ יש לו קשיים בהתמודדות עם היצה"ר — כי, "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע", ולכן, אם רק יתנהג וילך ע"פ תורה, אזי תפעל התורה את פעולתה כנגד היצה"ר.

ואז יהיו אצלו כל עניני חודש אלול כדבעי — החל מהתעוררות שע"י תק"ש, "עורו ישנים משנתכם וכו'",

והתעוררות זו תפעל שיהי' הענין ד"אני לדודי ודודי לי"³², המרומו בר"ת ד"אלול" — שענין זה אינו רק ע"פ קבלה³³, שהרי הובא גם

(31) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

(32) שה"ש ו, ג.

(33) שעה"פ עה"פ. וראה בהנסמן בתו"מ

סה"מ אלול ע' רמה.

(28) סנהדרין כא, א.

(29) שבת נו, א. וש"נ.

(30) ראה פרש"י עה"פ שם: "סופו

להוליד ממנה בן סורר ומורה".

באבודרהם³⁴, שהי' עוד לפני התגלות הבעש"ט, ואפילו לפני התגלות האריז"ל [והיינו, שע"פ תורה הי' זמן שלא היו בהתגלות כו'], ואעפ"כ כתב כבר ש"אלול" ר"ת "אני לדודי ודודי לי", וכיון שענינו לפרש פירוש המלות כו', הרי מובן שזהו ענין ששייך לכאו"א מישראל.

ועד"ז בנוגע לכל עניני חודש אלול, כולל גם הענין ד"ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים"³⁵, דקאי על חודש אלול³⁶ (כמובא גם בלקו"ת³⁷).

[ואע"פ שפירוש זה הוא ע"פ הסוד, ולא ע"פ פשט — הרי הפירוש ע"ד הפשט משתלשל מהפירוש ע"ד הרמז, ע"ד הדרוש³⁸, עד לפירוש ע"ד הסוד, כמו בעולמות, שעולם העשי' משתלשל מעולם היצירה, ויצירה מבריאה, ובריאה מאצילות³⁹, וטעם הדבר שכן הוא בגשמיות, לפי שכן הוא ברוחניות, ש"נשתלשלו מהן"⁴⁰, וכמאמר⁴¹ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", ונמצא, שהפירוש ע"פ סוד קשור גם עם הפירוש ע"פ פשט].

וע"י העבודה ד"ובכתה גו'" באים להענין ד"והי' הבן הבכור לשניאה"⁴² — כפי שמבאר הצ"צ⁴³ ש"בני האהובה הם הצדיקים .. שמעולם לא נפרדו כו' .. ובני השנואה היינו כמ"ש⁴⁴ יוסף ה' לי בן אחר, פי' בן הנמשך מבחי' אחר כו', וזהו והי' הבן הבכור לשניאה, וכאן לא נאמר לשנואה, אלא לשניאה (ביו"ד⁴⁵) כו'".

והיינו, שקאי על בעל תשובה, שעבודתו היא באופן שפועל בעצמו לשנוא את הענינים שגרמו לו בעבר להיות שנאוי, ואילו עתה הרי הוא פורש מהם לגמרי, עוד יותר מאשר צדיק, כתורת הרב המגיד⁴⁶ בפירוש מארז"ל⁴⁷ "לא יאמר אדם אי אפשרי כו' אלא אפשרי, ומה אעשה שאבי

34) סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א.

35) פרשתנו שם, יג.

36) ל"ת להאריז"ל עה"פ. וראה זו"ח

עה"פ (נח, סע"ד).

37) כ"ה גם באוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע א'נ:

"ועי' עוד [לקו"ת] סד"ה כי תצא דרוש השני בענין ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים, דקאי על חודש אלול", ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "עיי"ש בלקו"ת. וצע"ק".

38) ראה גם אנ"ק ח"י"ב ע' שצו: ומקורו

י"ל ע"פ הכתוב (דברים כב, יג) וע"פ דרו"ל (יבמות מח, ב) ירח ימים של תשובה על ע"ז

וכו'.

39) ראה גם בהנסמן בלקו"ש חכ"א ע'

36) הערה 57.

40) לשון התניא — רפ"ג.

41) זח"ב קסא, רע"ב.

42) פרשתנו שם, טו.

43) אוה"ת פרשתנו ס"ע תתקב ואילך.

44) ויצא ל, כד.

45) ראה גם לקו"ת פרשתנו לח, רע"ג.

46) הובא בלקו"ת ואתחנן ט, ד.

47) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

שבשמים גזר עליי, שהנהגה זו שייכת לצדיק, אבל בעל-תשובה צריך לומר "אי אפשי",

ועי"ז — "את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים"⁴⁸, כיון שע"י עבודת התשובה נעשה הענין ד"כפלים לתושי"⁴⁹, כמו לוחות שניות שניתנו בסוף הארבעים יום שמר"ח אלול עד יוהכ"פ, שהם באופן ד"כפלים לתושי"⁵⁰.

ועד שע"ז באים לגאולה האמיתית והשלימה, שתהי' באופן נעלה יותר מאשר הגאולה ממצרים, כמ"ש⁵¹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויולכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

* * *

ז. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ב) בענין "איש לרעהו ומתנות לאביונים" — הנה ע"פ הידוע שהתורה כללות ופרטות נאמרה⁵², ישנם ב' הענינים ד"רעהו" ו"אביונים" גם בעבודתו הפרטית של כל אחד מישראל:

הענין ד"רעהו" — שזהו כללות הענין ד"אחים ורעים למקום"⁵³, שיש בזה מעלה אפילו לגבי "בנים", כמבואר במאמר ד"ה שחורה אני ונאווה"⁵⁴ — קאי על לימוד התורה, כי, כאשר יהודי לומד תורה אזי נעשה "רע" להקב"ה, וכמאמר רז"ל⁵⁵ "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", שזהו ענין של רעות.

והענין בזה — שאמיתית ענין ההתאחדות נעשה ע"י התורה, הן בנוגע לבני, כמ"ש⁵⁶ "ויחן שם ישראל נגד", "ויחן" לשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"⁵⁷, כיון שעמדו "נגד ההר" שבו ניתנה התורה; והן בנוגע לכללות העולם, כמ"ש הרמב"ם⁵⁸ ש"כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", והיינו, שגם ב"עולם" מלשון העלם⁵⁹ (והסתר) פועלת התורה ענין השלום — אחדות.

ואילך. וראה גם אוה"ת חיי שרה (כרך ז) תתשצז, א ואילך. סה"מ עזר"ת ע' קלא.
 (55) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.
 (56) יתרו יט, ב.
 (57) פרש"י עה"פ. וראה מכילתא שם.
 (58) סוף הלי' חנוכה.
 (59) לקר"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

(48) פרשתנו שם, יז.
 (49) איוב יא, ו.
 (50) שמו"ר רפמ"ו.
 (51) מיכה ז, טו.
 (52) ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.
 וראה גם לעיל ריש ע' 42. וש"נ.
 (53) זהר ח"ב נה, ב. ח"ג ז, ב. ועוד.
 (54) ראה לקר"ת שה"ש ח, ג. יט, סע"ב

[ואף שבתורה גופא ישנו ענין של התחלקות, כמארז"ל⁶⁰ "אלו ואלו דברי אלקים חיים", לשון רבים, שהרי ב"ש אוסרים וב"ה מתירים — הרי זה באופן ד"עושה שלום במרומיו"⁶¹].

והענין ד"אביונים" בעבודת כאו"א מישראל — הוא הענין דקבלת עול, היינו, שאין לו בזה לא תענוג ולא רצון, ולא הבנה והשגה כו' (שלכן הוא "תאב לכל דבר"), ועושה זאת רק מתוך קב"ע (ועד למעמד ומצב ד'והי' עקב גו"⁶², ש"דש בעקביו"⁶³ אפילו הענינים שצריכים להיות מצד קבלת עול).

וזהו ש"אלול" ר"ת "איש לרעהו ומתנות לאביונים" — שהפעולה דחודש אלול היא הן בנוגע לעבודה דלימוד התורה, "רעהו", והן בנוגע לעבודה שמצד קב"ע, "אביונים".

ח. וכל זה מצד ענינו המיוחד של חודש אלול — ענין התשובה: ענינו של חודש אלול הוא — כלשון הכתוב⁶⁴ "ושב וקבצך": "ושב" — ענין התשובה, והיינו ע"י "וקבצך" — לקבץ את כל המחשבות הדיבורים והמעשים של כל השנה כולה, ולערוך חשבון עליהם, ולא רק חשבון סתם, אלא על מנת לשוב בתשובה עליהם (וכדברי הגמרא במסכת יומא⁶⁵ שענין התשובה צ"ל "באותה אשה באותו פרק באותו מקום", והיינו, באותו מקום שבו הי' הפגם כו').

וזהו גם שבחודש אלול מרבים בתפלה כו' (כנ"ל ס"א), וכפי שמצינו אצל משה רבינו, שבארבעים יום האחרונים (שמתחילים מ"ח אלול) הי' בעיקר ענין התפלה (ולא כמו בארבעים יום הראשונים שהי' בעיקר ענין התורה)⁶⁶, ובהתאם לזה צ"ל עיקר עבודת כאו"א מישראל בחודש אלול בענין התפלה.

ומובן, שאין הכוונה בנוגע לכמות הזמן, שהעסק בתפלה יהי' במשך כ"ג שעות, ושעה אחת בלימוד התורה — שהרי בודאי יש להקפיד על סדרי הלימוד בישיבה [וכידוע גודל ענין הסדר, שבקדושה צ"ל ענין הסדר דוקא, ולא כמו בקליפה ש"אין גו' חשבון גו' בשאול"⁶⁷].

65 פו, ב.

66 לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ נצו"י ס"ח ואילך (לקמן ע' 392 ואילך).

67 קהלת ט, יו"ד. וראה גם לעיל ריש ע'

39. וש"נ.

60 עירובין יג, ב. וש"נ.

61 איוב כה, ב. וראה תניא אגה"ק

רסי"ב. ובכ"מ.

62 ר"פ עקב.

63 פרש"י עה"פ.

64 נצבים ל, ג.

אלא הכוונה היא בנוגע לאיכות, והיינו, שהעסק בתפלה צ"ל ענין עיקרי שחודר בכל עניני היום כולו, כולל גם אכילה ושתי' וכו', ועאכו"כ בנוגע לעניני התומ"צ.

וע"ד שמצינו בנוגע לתורה, שישנו ציווי לכאו"א מישראל "עשה תורתך קבע"⁶⁸, והיינו, שגם בעל-עסק שלומד תורה רק "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁶⁹, הנה לימוד זה צ"ל אצלו באופן של "קבע", כיון שמצד האיכות הרי זה העיקר.

ועד"ז בנדו"ד — שבחודש אלול צ"ל עיקר העבודה באיכות בענין התפלה, והיינו, שכל עניני העבודה נעשים חדורים בענין התפלה (שהרי גם בהם ישנו ענין התפלה, כמובן מהמבואר בכ"מ⁷⁰ שבכל מצוה כלולים גם כל שאר המצוות).

ולהעיר גם מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷¹ אודות האויר של חודש אלול ורוח של תשובה ("תשובה ווינט"), והרי ענין האויר והרוח הוא באופן שמתפשט בכל פינה ופינה, וכן הוא גם בנוגע לענין התפלה שבחודש אלול, שחודר בכל ענין וענין.

ועי"ז נפעל התיקון בכל הענינים, הן בעניני העבודה שהיו חסרים אצלו, והן בעניני העבודה שנעשו ללא חיות והתעוררות כו', ואפילו בנוגע לעניני העבודה שהיו בשלימות ניתוסף עליו ע"י התשובה, ע"ד הענין ד"לאתבא צדיקייא בתובתא"⁷².

ט. ולא לדרשה קאתינא, אלא כוונתי בנוגע למעשה — ש"הוא העיקר"⁷³ — בפועל ממש:

יש להקפיד על כל סדרי הלימוד, וגם להוסיף בעבודת התפלה, כולל גם ההקפדה על עניית אמן יהא שמ' רבא, וברוך הוא וברוך שמו⁷⁴, [ולא כמו אלו שבמקום לענות איש"ר, ב"ה וב"ש — מסתכלים עלי... בחשבם שאמירת איש"ר אינו ענין השייך אליהם... צריכים להקפיד על כל עניני התומ"צ, התורה המיושנת והמצוות המיושנים (די אַלטע תורה און די אַלטע מצוות)], ולהתנהג בפועל ע"פ השולחן-ערוך המיושן,

שופטים בתחלתה (לעיל ריש ע' 322). וש"נ.
72) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי
שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
73) אבות פ"א מי"ז.
74) ראה גם שיחה הנ"ל ס"ד (לעיל ס"ע
325 ואילך). וש"נ.

68) אבות פ"א מט"ו. וראה הל' ת"ת
לאדה"ז פ"ד ה"ב. וש"נ.
69) מנחות צט, ב. וראה הל' ת"ת שם
ה"ג. וש"נ.
70) ראה לעיל ס"ע 41. וש"נ.
71) לקו"ד ח"א קטו, ב. וראה שיחת ש"פ

החל מהמבואר בקיצור שו"ע (כולל גם בשפת המדינה), או בדרך החיים ונתיב החיים, ואם הוא בדרגא נעלית יותר — בשו"ע של רבינו הזקן...]. ועד"ז בנוגע לבעלי-עסקים — להקפיד על זמני התפלה ולקבוע עתים לתורה, ולהזהר מהשגת גבול, אבק לשון הרע וכיו"ב.

וכן יש לבטל את כל ההנחות שלו ("די אייגענע הנחות"), והיינו, שלא להתעקש דוקא על מה שהונח אצלו, אע"פ שהתייגע על זה במשך כמה שעות, ימים, שבועות, חדשים ועד לשנים, אלא לבטל את דעתו, ולרצות לכוי' לדעת התורה.

וכמו"כ יש להוסיף בהידור בקיום המצוות — כפי שרואים שמנהג ישראל בחודש אלול להדר במצוות יותר מאשר במשך כל השנה, והיינו, שאף שגם במשך כל השנה מהדרים במצוות, הרי בעניני תומ"צ אין הגבלות, ואין זה בגדר של "בל תוסיף"⁷⁵, כמו בנוגע לכל הענינים של מצוות דרבנן, דברי סופרים, עד למנהג ישראל (תורה הוא⁷⁶), שנכללים בתרי"ג מצוות.

וכללות הענין בזה — כמוזכר לעיל⁷⁷ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁸ בנוגע לחודש אלול: "מען דאַרף זיין אַ מענטש" — אדם השלם, ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, ע"י השלימות בקיום רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, שלימות ברוחניות, שע"ז נעשית השלימות בגשמיות, כמבואר בלקו"ת⁷⁹ בפירושו הפסוק⁸⁰ "תמים תהי' עם ה' אלקיך".

י. ומובן, שאין מקום לטענה שכיון שכבר עסק עד עתה בעניני העבודה ולא פעל מאומה על היצה"ר, שוב אין לו מה לעסוק בעניני העבודה, ויכול ללכת לישון... אם המסקנא היא שאינו צריך לעשות מאומה, הרי זה היפך האמת, ואין זו אלא טענת היצר, שאין לשמוע בקולו, גם כאשר מתעטף לפעמים ב"איצטלא של משי" ("אין אַ זיידענע זופיצע"...) ⁸¹.

אדרבה: בשביל זה ישנו חודש אלול, שבו יש נתינת כח לתקן את כל הענינים, ע"י עבודת התשובה,

(75) ראה אנציק' תלמודית ערך בל תוסיף (כרך ג ע' שכו ואילך). וש"נ.
 (76) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
 מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד.
 מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז
 אר"ח סוסק"פ. סת"ל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד.
 סתצ"ד סט"ז. ועוד.
 (77) שיחה הנ"ל ס"ט (לעיל ע' 330).
 (78) שם קטז, א.
 (79) נצבים מה, ג.
 (80) פ' שופטים יח, יג.
 (81) ראה תר"מ חמ"ג ס"ע 125. וש"נ.

וכנ"ל (ס"ו) שעז"נ "ובכתה גו' ירח ימים", אלא שזוהי בכי' של שמחה⁸², במכ"ש מכל המצוות שקיומם צ"ל בשמחה, ועאכו"כ מצות התשובה, שמתקנת את כל המצוות, הרי בודאי שצריכה להיות בשמחה⁸³, ועי"ז פועלים הענין ד"כי תבנה בית חדש"⁸⁴ — שנבנה אצלו מחשבה דיבור ומעשה חדשים, ובאופן ד"ועשית מעקה לגגך ולא . . יפול הנופל ממנו"⁸⁴, אפילו זה שנקרא "נופל", בגלל ש"ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית"⁸⁵.

יא. וע"י העבודה דחודש אלול, שכללותה הו"ע ההתקשרות להקב"ה, "אני לדודי" — נעשית גם ההמשכה מלמעלה, "דודי לי", באופן נעלה יותר מאשר בחודש ניסן⁸⁶.

וע"פ האמור לעיל (ס"א) בנוגע להר"ת ד"אלול" "איש לרעהו ומתנות לאביונים" — הרי בודאי שגם הקב"ה בעצמו מקיים את הענין ד"מתנות לאביונים", ונותן לכל בני" כל המצטרך להם, ועד לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, — וע"פ מנהג ישראל שבחודש אלול מברכים איש את רעהו בכתיבה וחתימה טובה⁸⁷, פועלים זאת כבר בחודש אלול — בכני חיי ומזוני, וכל הענינים — באופן דרויחי.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו.

* * *

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁸⁸ "למען ייטב לך וגו'"⁸⁹, "אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, ק"ו למתן שכרן של מצוות חמורות", — "אין בה חסרון כיס" כלל (ולא כבספרי ובגמרא⁹⁰ "שהיא כאיסר"), כי, בדרך הפשט, כאשר האם חוזרת לאחרי שילוחה, שוב אין

82 ראה לקו"ת פרשתנו לו, ג.
83 ראה תו"מ חמ"א ע' 47. וש"נ.
84 פרשתנו כב, ח.
85 שבת לב, א. הובא בפרש"י עה"פ.
נת' בלקו"ש ח"ט ע' 208 ואילך.
86 ראה שיחת ש"פ ראה בתחלתה (לעיל ע' 309 ואילך). וש"נ.
87 מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט
(מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים).
88 פרשתנו כב, ז.
89 כ"ק אדמו"ר שליט"א הקדים (בכת"שחוק), שמחפשים תמיד "א' גוטע רש"י", וכיון שבפרשתנו ישנו פירוש רש"י על הפסוק "למען ייטב לך", שהקב"ה מטיב לבני" — הרי זה בודאי "א' גוטע רש"י"! ...
90 חולין קמב, א.

חיוב לשלחה (משא"כ ע"ד ההלכה שהחיוב הוא "אפילו מאה פעמים"⁹¹), ונמצא שאין חסרון כלל (גם לא מניעת הריוח), כיון שהאם נשאת ברשותו;

ונוסף לכך ש"אין בה חסרון כיס", הרי היא "מצוה קלה", שאין בה קושי כלל⁹², דלא כשאר מצוות⁹³ (אפילו מצוות שבדיבור, כמו ק"ש), שיכול להיות בהם קושי מצד הטירדא בענין אחר, טירחא או כבוד (זקן ואינו לפי כבודו), וכיו"ב⁹⁴, כי, החיוב דשילוח הקן הוא רק כשלוקה את

91) שם קמא, א.

ולא רק כאשר ישנם נסיונות קשים, כמו שה' ברוסיא, אלא גם כאשר מדובר אודות ענינים שאין בהם ממש, ללא חסרון כיס וכיו"ב (דכיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, אינו מנסה אותו אלא בענינים כאלו), ולדוגמא: כאשר נראה לו שמכבדים את פלוני* יותר ממה שמכבדים אותו (גם כאשר לאמיתו של דבר ישנם הסבורים שדוקא הוא מקבל את הכבוד הגדול יותר)!... והוא לא מתבייש בכך שדבר כזה מפריע לו ומבלבל אותו מעבודתו זה כבר כמה חדשים!

— במקרה נודע לו שכיבדו את פלוני. ובידעו תורת הבעש"ט שכל דבר הוא (לא במקרה, אלא) בהשגחה פרטית (ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ), מתעוררת אצלו קושיא על הקב"ה: היתכן שהיתה כזאת מלפניו ית' להעניק כבוד לפלוני, בה בשעה שהכבוד מגיע לו?!... וקושיא זו מביאה אותו לידי מסקנא, שאין זה מהקב"ה, אלא מב"ד של מעלה!...

92) ואין לומר ש"אין בה חסרון כיס" הוא הפירוש ד"מצוה קלה" נכמו בגמרא (ע"ז ג, א): "מצוה קלה יש לי וסוכה שמה .. ואמאי קרי לי מצוה קלה, משום דלית בי חסרון כיס", לפי שנעשית מפסולת גורן ויקב (סוכה יב, רע"א), דא"כ, הי' רש"י יכול לכתוב בקיצור: "מצוה שאין בה חסרון כיס", ועכצ"ל, שהפירוש ד"מצוה קלה" הוא כפשוטו — היינו שקל לקיימה; ו"אין בה חסרון כיס" הוא ענין נוסף — פרט ב"מצוה קלה", בקלות המצוה* (ראה גם לקו"ש שבפנים הערה 21).

93) לא מיבעי כמו מצות השבת אבידה שנאמרה לפנ"ז (פרשטנו שם, א ואילך), שיכול להיות בזה טירחא, ואולי גם חסרון כיס — כפשוטו, אף שאין ההלכה כן — אלא אפילו מצוות שבדיבור כו' (ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א).

94) כ"ק אדמו"ר שליט"א האריך בנוגע למצוות "וידעת היום גו' אין עוד" (ואתחנן ד, לט), או "תמים תהי' עם ה' אלקיך", "ולא תחקר אחר העתידות" (פ' שופטים יח, יג ובפרש"י) — שלפעמים אמנם נקל לקיימם, אבל לפעמים ישנם קשיים ונסיונות כו', כמו בזמן שהיו בניי "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב גו'" (עקב ח, טו), וגם אז היו צריכים לידע ש"אין עוד מלבדו" (ואתחנן שם, לה).

(* והעיקר מה שנוגע לו — שמכבדים את פלוני!... הוא מצדו לא זקוק לכך שכיבדו אותו, אבל מפריע לו מה שמכבדים את פלוני! דוגמא לדבר (ראה גם ת"מ חמ"ב ע' 261 הערה 30. וש"נ), כאשר יהודי שואל רב אודות עוף, והרב פוסק שהעוף טרף — איז משליך את העוף ללא אומר ודברים; ואילו ב"דין תורה" עם חבירו על שוה פרוטה (פחות משוויו של העוף), כאשר הרב פוסק לטובת חבירו, אזי מתרעם על הרב ומרעיש נגדו. וטעם הדבר — בגלל שאיכפת לו (לא ההפסד שלו, אלא) הריח של חבירו!...

(* ולכן לא נאמר "מצוה קלה ואין בה חסרון כיס" — שאז הי' קאי על מצוה: (א) קלה, (ב) שאין בה חסרון כיס. ופשוט (ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א).

הבנים, וכאשר מתעסק כבר בלקיחת הבנים, אזי אין שום סיבה שתמנע ממנו לקיים המצוה דשילוח האם. ולכן דוקא ממצוה זו למדים "ק"ו למתן שכרן של מצוות חמורות".

וממשיך רש"י⁸⁴, שגם ב"מצוה קלה שאין בה חסרון כיס", ישנו הענין ד"מצוה גוררת מצוה", שלכן "סופך לבנות בית חדש .. ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים"⁸⁵, לכך נסמכו הפרשיות הללו⁸⁶ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 133 ואילך.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

ובהתאם לכך שענינו של רש"י הוא דרך הפשט — נמשכת בגלוי בעולם העשי' ברכת ה' ("למען ייטב לך") בכל הענינים, לכאור"א מישראל, שיש אצלם הענין ד"מצוה גוררת מצוה", ובאופן ש"אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון"⁸⁷, ובפרט בחודש אלול, שבו נהגו כל ישראל להוסיף הידור בקיום המצוות (כנ"ל ס"ט)⁸⁸.

אתכם לדעת הישכם אוהבים גו" (פ' ראה יג, ד) — ע"ד שמצינו באיוב, שהי' צדיק, ואעפ"כ היו לו יסורים כו', כדי לנסותו, אלא ש כאן לא מדובר אודות יסורים ח"ו, אלא רק עניני קטנות, כמו מניעת הכבוד בלבד (אפילו לא בושח ברבים...), כדי לנסותו ולבחון את מעמדו ומצבו, לאחרי שנים רבות שלומד חסידות וכו', האם הגיע לדרגה כזו שלא יפריע לו הדבר עד כדי לבוא בטענות להקב"ה!...

95) "בגדים נאים" דייקא — שהרי נאמר "למען ייטב לך", יותר מבגדים סתם שזהו דבר המוכרח. והרמז בפרשיות הללו — "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים" (פרשתנו כב, יא), והרי הבן חמש למקרא למד כבר אודות בגדי צמר ופשתים שנעשו עבור הכהנים — "לכבוד ותפארת" (תצוה כח, ב"מ).

96) לשלימות הענין — ראה גם שיחת ש"פ תבוא ס"ט (לקמן ע' 369 ואילך). וש"נ.

97) חגיגה בסופה. וש"נ.

98) חסר הסיום (המו"ל).

והגע עצמך: הוא למד חסידות, וגם שמע מאמרי חסידות מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ויודע הענין ד"אין עוד מלבדו", וגם יודע הפירוש ד"הוי' הוא האלקים", שהוי' הי' הוה ויהי' כאחד, ואלקים בגימטריא הטבע, כולא חד; ואעפ"כ, כשבא לידי נסיון בדבר הכי קל, כמו בענין הכבוד, אזי מאבד את כל מציאותו ("ער פארלירט זיך אינגאנצן"), עד שיש לו טענות על הקב"ה!... איך שייך בכלל לבוא בטענות על הקב"ה, בה בשעה שנברא ובורא אינם בערך זל"ז כלל, וא"כ, איך יוכל נברא להבין ולהכיל את שכל הבורא, במכ"ש וק"ו מריחוק הערך שבין "פילא" ל"קופא דמחטא"!...

ובכן: האמת היא, שכיון ש"כל ישראל בני מלכים הם" (שבת סז, א. וש"נ), אזי מגיע לכאור"א מישראל שיהיו לו כל הענינים "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה", כך, שלא יהיו לו קושיות כו'; אבל, גם כאשר המצב אינו כן, ויש לו קושיות כו', עליו לדעת שזהו ענין של נסיון — "כי מנסה ה' אלקיכם